

Kapitola 5

Státy Visegrádské skupiny a Rakousko
v české zahraniční politice*Michal Kořan*STÁTY VISEGRÁDSKÉ SKUPINY A RAKOUSKO
V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Česká středoevropská zahraniční politika vstupovala do roku 2009 s uspořádanými vztahy se všemi partnery a s nadstandardní komunikací s partnery visegrádskými. Blíží se unijní předsednictví ještě více aktivizovalo středoevropskou bilaterální i visegrádskou diplomacii. S několika výjimkami „uspořádanost vztahů“ ovšem také znamená mizivou náplň bilaterální agendy a zaměření středoevropské politiky na multilaterální témata, zejm. NATO a EU. Česká středoevropská politika si z let minulých přinesla deficit v podobě dlouhodobě chybějícího politického strategického zadání či politické diskuse, která by mohla vést k identifikaci strategičtějšího pohledu na středoevropskou politiku, přesahující čistě resortní a exekutivní pohled (přičemž i resortní pohled MZV je roztržštěný a snoubí v sobě často protichůdné názory jednotlivých tematicky či geograficky orientovaných odborů). Ve středoevropské oblasti nebyla v průběhu roku vypracována žádná obecnější strategie. Chybějící politický zájem je ovšem širším jevem, souvisejícím s obecným nezájmem o zahraniční politiku. Politický nezájem byl na exekutivní rovině částečně vyvažován intenzivním zapojením nejvyšších exekutivních činitelů do středoevropské diplomacie.

Bezproblémový chod středoevropské zahraniční politiky však k nezájmu ještě více přispívá a pokud pak dojde na téma s konfliktnějším potenciálem, političtí aktéři se kvůli nedostatečnému přehledu zabývají spíše aktuálními emotivními či krátkodobými problémy než problémy dlouhodobými, strategičtějšími. Tento postřeh se v roce 2009 váže zejména k otevření minulostní agendy prezidentem Klausem v souvislosti s jeho podmínkou podpisu *Lisabonské smlouvy*, což bylo také jediné téma, které částečně rozpoutalo politickou diskusi. Obecným kontextem české středoevropské politiky rovněž byla pokračující hospodářská krize. Zejména závěr roku pak při-

nesl posílení diskusí o budoucím fungování EU v souvislosti s dokončením ratifikace *Lisabonské smlouvy*. Kvůli neexistenci politické plnohodnotné vlády však ČR v těchto diskusích se svými středoevropskými partnery neměla přesně definovaný názor.

Nejasný politický kontext tak negativně ovlivnil i středoevropskou politiku, neboť nepolitická vláda J. Fischera se nemohla plnohodnotně zapojit do strategických úvah, které mají a budou mít vliv na celý středoevropský prostor, ať už jde o bezpečnostní, evropské či ekonomické otázky. Obrovské vytížení unijním předsednictvím v první polovině roku a nepolitická vláda ve druhé polovině roku tak přála spíše udržovací zahraniční politice a pokračování v započatých projektech.

VISEGRÁDSKÁ SPOLUPRÁCE V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: AGENDA A UDÁLOSTI

V průběhu druhého pololetí 2009 (první pololetí maďarského předsednictví V4) se konalo na 150 setkání, jednání a jiných visegrádských akcí. To odpovídá více než jednomu visegrádskému setkání, jednání či akci každý pracovní den. Tento seznam zahrnuje širokou škálu aktivit, od kulturních akcí a odborných konferencí a seminářů, pracovních jednání resortních expertů, setkání velvyslanců států V4 po celém světě, jednání národních visegrádských koordinátorů až po setkání ministrů, předsedů vlád a prezidentů.¹ Z toho je dobře patrná značná hustota „visegrádské sítě“, která se navíc prolíná širokým spektrem aktérů – zahrnuje akademickou obec, neziskové a nevládní společnosti, resortní i nejvyšší diplomatické a politické činitele. Sám počet akcí sice automaticky neznamená jejich kvalitu či obecný přínos visegrádské spolupráci, ovšem množství kontaktů v rámci „visegrádské sítě“ přispívá k socializaci uvnitř tohoto uskupení a ta působí jako jeden z významných impulzů pro udržení či zlepšení visegrádské spolupráce.²

Spolupráce v rámci Visegrádské skupiny v roce 2009 byla ovlivněna jak českým předsednictvím Radě EU, tak visegrádským předsednictvím Polska a ve druhé polovině roku Maďarska. Nemałym dílem se na náplni spolupráce projevila i hospodářská krize, která zvýraznila některá ekonomická témata.

Maďarské předsednictví V4 představilo ambiciózní program, který zdůraznil zejm. balkánskou dimenzi vnější visegrádské spolupráce, zároveň se Maďarsko rovněž profilovalo na tématech, jako je energetika, konkrétně diverzifikace energetických zdrojů, a romská otázka.

Vrcholem „balkánského“ důrazu bylo říjnové setkání ministrů zahraničních věcí v Budapešti (více viz níže). Visegrádské země se shodují v potřebě udržet stávající mandát přítomnosti EUFOR v Bosně a Hercegovině a v podpoře NATO *Membership Action Plan* pro Bosnu a Hercegovinu a Černou Horu. V4 se rovněž snaží jasněji nabídnout evropskou perspektivu zemím západního Balkánu, např. podporou vízové liberalizace (zde je ovšem pozice ČR zdrženlivější). V4 se snaží působit jako platforma pro zdůrazňování těchto priorit na evropské úrovni a udržovat evropskou pozornost k tomuto regionu. Ve srovnání s předchozími lety si v tomto úsilí počínala V4 aktivněji, do balkánské agendy zahrнула i energetické otázky a umožnila pomocí tzv. fle-

Navzdory zhoršené statistice obchodu narostl za prvních 10 měsíců vývoz vozů Octavia do Polska (o 28 %) a v říjnu byla nejprodávanějším autem, Škoda Fabia byla druhá. Po propadu z počátku roku 2008 na druhé místo si tuto pozici automobilka Škoda podržela i v roce 2009.¹⁶ Dobře si v Polsku v roce 2009 vedly české firmy v dopravním oboru – Plzeňská Škoda Transportation vyhrála výběrové řízení na dodavatele nových tramvají za cca 1,6 mld. Kč. V říjnu 2009 začala modernizovat ostravská společnost TCHAS část polské železniční tratě mezi Varšavou a Gdyní, celkem šlo o zakázku za 3,5 mld. Kč. Firma TCHAS tak navázala na úspěch z roku 2006, kdy získala jako první zahraniční firma kontrakt na modernizaci železniční tratě (na východě Polska). Hodnota celého kontraktu přesáhla 49,8 mld. Kč. Významnou zakázku stavby 23 km dlouhé dálnice A4 na jihu Polska za necelých 5 mld. Kč dostalo konsorcium polského Polimexu Mostostal, českého Metrostavu a slovenského Doprastavu. Protože Polsko nadále plánuje intenzivní investice do dopravní infrastruktury, tato oblast bude nadále velice perspektivní.

Nadále je v Polsku značně aktivní finanční skupina Penta. Kromě již zmíněných snah o koupi polského výrobce helikoptér a prodeje letounů L 159 např. koupila v roce 2009 polskou drátovnu Drumet za 716 mil. Kč, v červenci koupila 90 % podílu v polské firmě DD Lab, vlastníci síť deseti zdravotnických laboratoří. Naopak skupina Penta se po 15 měsících zbavila mobilního operátora Mobilking.

RAKOUSKO V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: AGENDA A UDÁLOSTI

Rakouský bilaterální vztah (spolu s tradičními problematickými položkami) byl v první polovině roku odsunut na okraj zájmu kvůli českému unijnímu předsednictví a s určitými výjimkami tento trend trval i ve druhé polovině roku. To bylo dáno i působením přechodné nepolitické vlády J. Fischera a závažnými hospodářskými evropskými a globálními problémy. Díky probíhajícímu českému předsednictví se podařilo vyjednat, aby nový rakouský ministr zahraničních věcí Michael Spindelegger vycestoval na svou první oficiální návštěvu (8. ledna) právě do České republiky (namísto obvyklé návštěvy Švýcarska). Česká strana na jednání tradičně nadnesla téma otevření rakouského pracovního trhu (který ovšem Rakousko ponechalo pro české občany uzavřený i na další dva roky). Jinak se však jednání neslo zejména v duchu unijní problematiky, zejména právě vrcholící plynové krize.¹⁷ Obdobně tematicky byla laděna i návštěva rakouského kancléře Wernera Faymanna na konci ledna, kterého přijal jak premiér Topolánek, tak prezident Klaus. Jinak v průběhu předsednictví Rakousko nepůsobilo (např. na rozdíl od Německa a částečně i visegrádských zemí) jako blízký partner a podporovatel, avšak respektovalo české priority a jediné sporné místo snad mohlo být vyvoláno některými českými vyjádřeními v reakci na lednový konflikt v Gaze. Negativně se na komunikaci stran českého předsednictví projevil březnový pád české vlády. Mediální hodnocení českého předsednictví však bylo v Rakousku téměř nejhorší (spolu s Francií) ze všech evropských států, což mj. souvisí i s dlouhodobě špatným obrazem české zahraniční politiky v rakouských médiích.¹⁸

měsíců vývoz vozů
m, Škoda Fabia byla
pozici automobilka
ly české firmy v do-
vé řízení na dodava-
modernizovat ostrav-
ou a Gdyní, celkem
úspěch z roku 2006,
železniční tratě (na
KČ. Významnou za-
h 5 mld. Kč dostalo
slovenského Dopr-
ravní infrastruktury,

romě již zmíněných
např. koupila v roce
a 90 % podílu v pol-
ří. Naopak skupina

A UDÁLOSTI

mi položkami) byl
ijnímu předsednic-
roku. To bylo dáno
hospodářskými ev-
předsednictví se po-
ichael Spindelegger
České republiky (na-
ličně nadnesla téma
onechalo pro české
lo zejména v duchu
Obdobně tematicky
na konci ledna, kte-
průběhu předsednic-
ně i visegrádských
ské priority a jediné
dřením v reakci na
ského předsednictví
předsednictví však
ropských států, což
litiky v rakouských

Téma *jaderné elektrárny Temelín* oproti rokům 2007 a 2008 zaznamenalo další uklidnění, čemuž přispělo i fungování meziparlamentní komise k Temelínu v letech 2007 a 2008 (viz kapitoly v předchozích vydáních ročenky). Problémy však nadále budou působit dvě témata – rozšíření JETE a hledání úložiště jaderného odpadu (zatím plánované u jihočeských Boletic). Tato témata v roce 2009 figurovala spíše pouze na zemské úrovni (Horní Rakousy) a u protiatomových aktivistů (Atomstopp Temelin). Horní Rakousy nadále zpochybňují právní rámec posouzení vlivu dostavby JETE na životní prostředí (EIA) a u zemského soudu v Linci bylo rozhodováno o žalobě proti JETE. Rovněž někteří poslanci krajně pravicových stran podnikali různé kroky (např. podání žaloby u štrasburského soudu pro lidská práva), ovšem jediným posunem v roce 2009 byl rozsudek lucemburského Evropského soudního dvora. Ten v říjnu odmítl možnost, že by rakouské soudy mohly rozhodovat o české jaderné elektrárně. I relevance dalších rakouských kroků zůstává pochybná.

Na oficiální bilaterální úrovni zaznělo téma jaderné energetiky jen výjimečně – např. při setkání českého premiéra Fischera a rakouského kancléře Faymanna. Faymann sice kritizoval ČR za nedostatečnou výměnu informací, ale zdůraznil suverénní právo každé země vybírat si své zdroje energie. V každém případě bude i do budoucna nutné počítat s konfliktním potenciálem spjatým s jadernou energií, už pro to, že dle jednoho z posledních průzkumů veřejného mínění si 80 % Rakušanů přeje uzavření JETE, oproti tomu 71 % Čechů jaderným elektrárnám důvěřuje.¹⁹

V loňském roce jsme se zmínili o možném rostoucím konfliktním potenciálu tzv. minulostní agendy (spjaté s poválečným odsunem sudetských Němců a dekrety prezidenta republiky /dále tzv. Benešovými dekrety/). Minulostní témata nebyla od vstupu ČR do EU zásadní a životní otázkou česko-rakouských vztahů. Již v průběhu roku 2008 však *Sudetoněmecké krajanské sdružení* za přispění lidoveckého mluvčího pro záležitosti vyhnanců Norberta Kappelera usilovalo o to, aby se minulostní otázky dostaly na nejvyšší bilaterální úroveň. Předchozí vláda kancléře A. Gusenbauera tyto otázky nenastolovala, nový rakouský ministr zahraničních věcí však na konci roku 2008 dával najevo, že bude ochoten tuto problematiku znovu otevírat.²⁰ Tyto obavy se bohužel potvrdily a od poloviny roku 2009 začal rakouský ministr zahraničních věcí minulostní otázky skutečně nastolovat na bilaterálních jednáních. Tendenci věnovat se minulostním otázkám pak rakouský ministr potvrdil na konci listopadu i při odpovědi na interpelaci poslance R. Widmanna (BZÖ), v níž si krajně pravicový poslanec stěžoval na malou aktivitu rakouské vlády vůči plánované stavbě sochy prezidenta E. Beneše v Brně. M. Spindelegger se hájil tím, že otázku tzv. Benešových dekretů pravidelně nastoluje a navíc se nad rámec původní interpelace dotkl otázek náhrad či právních nároků vysídlených Němců.²¹ Aserktivnější postoj k minulostní agendě lze pochopitelně interpretovat i jako poselství lidoveckého ministra vůči voličům, tedy do Rakouska a do jeho strany. V každém případě se však prokazuje mobilizační a konfliktní potenciál této agendy, což bude nadále do budoucna zatěžovat česko-rakouské vztahy.

Ke znovuotevírání minulostních otázek ovšem přispěla i česká strana, a to aktivitou prezidenta Klause, který navázal svou podmínku podpisu *Lisabonské smlouvy* na obavy z prolomení tzv. Benešových dekretů. Rakousko dle očekávání tento krok pobouřilo a prohlášeními kancléře i ministra zahraničních věcí jednoznačně odmítlo

jakékoli změny v již vyjednané *Lisabonské smlouvě*, přičemž rakouský kancléř doslova prohlásil, že „českými interpretacemi“ *Lisabonské smlouvy* se práva sudetských Němců nezhorší,²² na řešení navržené kabinetem J. Fischera však Rakousko nakonec přistoupilo. Klausův krok bezprostředně nakonec vztahy se středoevropskými partnery zásadně nezhoršil, a to zejména díky prioritnímu zájmu členských států EU dovést do konce ratifikační proces *Lisabonské smlouvy*, do něhož bylo vloženo obrovské množství politického kapitálu i času. V každém případě však V. Klaus bez konzultace a koordinace s dalšími exekutivními aktéry narušil dlouholeté zásady české středoevropské politiky, které vycházejí ze snahy neotvírat minulostní otázky na nejvyšší politické úrovni. Aby obdobný postoj zaujímal i dotčení partneři, stojí velké diplomatické úsilí, které V. Klaus svým krokem ohrozil. Kvůli tomuto neuváženému kroku (z pohledu české středoevropské politiky) může být budoucí úsilí o depolitizaci minulostních otázek obtížnější, jak ostatně ukázala i zmíněná listopadová odpověď rakouského ministra zahraničních věcí na interpelaci. Teprve další měsíce ukáží, jakým způsobem bude česká diplomacie na tento trend reagovat.

Rok 2009 ovšem v mnoha ohledech ukázal, jak dalece oba státy usilují o to, aby přinejmenším na symbolické úrovni byla zachována vysoká intenzita vztahů i akcí. Toto úsilí potvrdily jak opěťované návštěvy exekutivních činitelů (premiéři a ministři zahraničních věcí), ale i květnová návštěva rakouského prezidenta Heinze Fischera v ČR a blízká spolupráce obou států na oslavě dvacátého výročí pádu železné opony. Neopominutelný význam má i dohoda mezi ministry zahraničních věcí, že se budou pravidelně každý půlrok scházet. Tím by se bilaterálně mohlo podařit nahradit deficit kontaktů na této úrovni, kterým česko-rakouský vztah v porovnání s intenzitou vztahů s visegrádskými státy může trpět. Ke zvěcnění minulostní diskuse může přispět komise historiků, jež vznikla na základě memoranda, podepsaného ministry zahraničních věcí v září 2009. Záběr komise bude širší, ale umožní i zkoumání kontroverzní otázky pro vzájemné vztahy, tj. poválečného odsunu sudetských Němců a tzv. Benešových dekretů. Rakouská strana věří, že komise přinese sblížení pohledů na společnou poválečnou historii. Je ovšem pravda, že historická komise fungovala již zhruba před deseti lety a příliš výsledků nepřinesla. V každém případě učinila ČR vstřícný krok, neboť tím demonstrovala schopnost neuzavírat se před potenciálně palčivými tématy.

Rok 2009 přinesl uklidnění i v dalším tématu, které čeřilo bilaterální vztahy v minulých dvou letech. Byly jím americké plány na výstavbu radarové základny na území ČR. V roce 2009 se však toto téma již téměř nevyskytovalo, jakkoli již dříve velice kritický rakouský ministr obrany Norbert Darabos zářijové americké rozhodnutí neumísťovat do střední Evropy prvky své protiraketové obrany uvítal a celý plánovaný systém označil za „nesmyslný“.²³ Určitého zklidnění se dočkala i situace policejní „šíkany“ na česko-rakouském pomezí. Tento problém se postupně z nejvyšší bilaterální agendy vytratil, jakkoli na pracovní úrovni je nadále sledován (a přetrvává zejména ve vztahu k Bavorsku). Oproti roku 2008 došlo k nárůstu počtu čečenských běženců, kteří po vstupu do „Schengenu“ z Polska přes ČR směřují do Rakouska, ovšem ani toto téma (oproti roku 2008) nebylo bodem bilaterální agendy na vyšších úrovních.

Postupné řešení hlavních bilaterálních problémů stále více obnažuje otázku, jaký potenciál vlastně mají česko-rakouské bilaterální vztahy v širším kontextu. Ve srov-

nání s ostatními středoevropskými partnery, včetně Německa, se totiž ukazuje, že vzájemně výhodná spolupráce s Rakouskem je myslitelná pouze na *ad hoc* základě, nikoli na základě pevného a dlouhodobého partnerství. Oba státy rozdělují jak lišící se zájmy a akcenty (např. ve vztahu k východnímu a jihovýchodnímu sousedství EU, energetice, SZBP), tak i stále nepřekonaná vzájemná nedůvěra. Největší potenciál nadále zůstává v oblasti *ad hoc* projektů, přeshraniční spolupráce, kulturní spolupráce a pochopitelně hospodářských vztahů (vše viz níže). Budoucnost ukáže, zda neuvažovat o užší spolupráci v oblasti evropské regionální spolupráce a kohezní politiky, kde se budou pozice ČR spíše blížit Rakousku a Německu než státům na východ od ČR.

V *bezpečnostní a obranné oblasti* česko-rakouského vztahu jsme v minulých dvou letech podrobně sledovali průběh vyjednávání o koupi rakouských transportérů Pandur II rakouské firmy Steyer, který se postupně stal z obchodního případu politickým bilaterálním tématem (viz též v kapitole 4 – *Bezpečnostní rozměr české zahraniční politiky*). Vláda nakonec dle očekávání na počátku března 2009 schválila koupi 107 kusů ozbrojených transportérů za 14,4 mld. Kč. Jak je zjevné z této finální ceny, české straně se nepodařilo vyjednat udržení prvotního požadavku, a to snížení celkové ceny tak, aby zůstala původní cena za kus. ČR tedy namísto 21 mld. Kč za 199 transportérů zaplatí 14,4 mld. Kč za 107 vozidel, což představuje téměř 70 % z původní ceny. Česká republika tedy za 70 % ceny získala 53 % původně plánované dodávky (protože hlavním argumentem pro snížení zakázky byla právě cena, pak vyvstává otázka, proč se české vládě nepodařilo vyjednat lepší podmínky). 30. září došlo ke slavnostnímu předání prvních vozidel, poslední by měla armáda převzít v roce 2013. Na jejich kompletní se bude podílet řada českých firem. Prodej rakouských obrněných vozidel tedy byl v roce 2009 dokončen, prodej českých lehkých bitevních L-159 se dle dostupných informací za rok 2009 neposunul za stadia nabídek. V létě 2009 byly vedeny diskuse o plánech na bojové uskupení sil rychlé reakce, které by AČR mohla vytvořit spolu s vojáky Rakouska, Německa, Chorvatska a Makedonie.²⁴

Významným příspěvkem k budování vzájemné důvěry i pragmatické kooperace by mohla být spolupráce ve sféře diplomatického zastupování v cizině a v konzulární oblasti. Ta byla tématem jednání ministrů zahraničních věcí v červnu i v září. Prvním konkrétním vyjádřením této spolupráce bylo působení českého diplomata na rakouském ZÚ v černohorské Podgorici. Kontakty by mohly být posíleny i výměnou diplomatů a úředníků jednotlivých resortů. Částečně podobným směrem se např. vydal český ministr zemědělství, který získal jako prestižního konzultanta pro unijní předsednictví bývalého komisaře pro zemědělství Rakušana Franze Fischlera.

Prozatím největší potenciál má *přeshraniční spolupráce*, která také přináší nejhmotatelnější výsledky. Symbolickou podporu právě přeshraniční a regionální spolupráci dlouhodobě vyjadřuje prezident Klaus, v roce 2009 např. březnovým přijetím dolnorakouského hejtmana Erwina Prölla, kdy naplní jednání byla mj. právě přeshraniční spolupráce. V lednu bylo podepsáno česko-rakouské memorandum, které otevřelo cestu k penězům z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Podporu regionální a přeshraniční spolupráci by rovněž mohl přinést nový rakouský velvyslanec Ferdinand Trauttsmandorff, který v ČR působí od ledna 2010 a který má o tuto problematiku zájem.

Jedním z nejambicióznějších projektů v přeshraniční spolupráci je *region CENT-ROPE*, jehož fungování je podpořeno zhruba 120 mil. Kč od EK, zahrnuje osm krajů a zhruba sedm milionů obyvatel z ČR, Rakouska, Maďarska a Slovenska. Jeho aktuální zaměření se týká dopravní obslužnosti a zaměstnanosti a jeho ambicí je působit i jako silný hlas na evropské úrovni. Nedílnou součástí přeshraniční spolupráce se stala spolupráce českých a rakouských policejních oddílů, které dohlíží na ostrahu hranic mezi jižní Moravou a Dolními Rakousy. Společné středisko v Mikulově-Drasenhofen vzniklo v roce 2006 a od té doby se počet zpráv, které si ročně rakouští a čeští policisté předávají, zvýšil patnáctkrát.²⁵ Rozšiřují se také možnosti „příhraničního“ jazykového vzdělávání. Vitalitu zájmu o *kulturní spolupráci* dokázala v roce 2009 zejména Dolnorakouská zemská výstava, která se vůbec poprvé pořádala také na českém území, v Telči. Od dubna do září na ni přišlo 300 000 návštěvníků.³⁰

Pro přeshraniční i obchodní spolupráci je nutné kvalitní *infrastrukturní napojení*, které v případě Rakouska citelně schází. O průtazích stavby rychlostní silnice R52 jsme již psali v minulých vydáních ročenky. V roce 2009 zasadil další ránu tomuto projektu český Nejvyšší správní soud, když na konci listopadu zrušil územní plán Břeclavska kvůli tomu, že nebyl vydán v souladu s předpisy o posuzování vlivu na životní prostředí. Bez územního plánu přitom není možné vydat územní rozhodnutí, nezbytné k výstavbě silnice ve směru na Mikulov.²⁷ Otázka silnice R52 se přitom objevuje i na bilaterálních jednáních na nejvyšších úrovních, jde tedy o politizující se téma, byť nikoli vyhrocené. Rakouská strana by spíše hlavně potřebovala znát jasnou českou pozici a budoucnost projektu, které ovšem do konce roku 2009 známy nebyly. Na dálniční propojení mezi Brnem a Vídní začaly také naléhat i čtyři polské regiony, ležící na koridoru Gdaňsk–Brno–Vídeň. Svůj tlak vystupňovaly podepsáním deklarace devíti regionů (4 polské, 3 české a 2 rakouské), v níž vyzývají k dokončení dálničního napojení. Dle dostupných informací nepokročilo ani propojení jihu Čech s Horními Rakousy. Jednou z mála dobrých zpráv, které se týkají propojování dopravní infrastruktury, je úplná elektrifikace železničního spojení Vídně a Znojma, projekt za 1,23 mld. Kč byl z většiny spolufinancován z evropských fondů.²⁸

V oblasti *životního prostředí* došlo v říjnu k podpisu dohody o prodeji 3,5 milionu emisních poukázek na vypouštění oxidu uhličitého, česká strana využívá prostředky získané z prodeje emisních povolenek na program „Zelená úsporám“. Ministři životního prostředí rovněž podepsali dohodu, jejímž cílem je zamezit šíření kůrovce na česko-rakouském šumavském pomezí.

Obchodní vztahy

Stejně jako v případě dalších středoevropských států, i česko-rakouská obchodní výměna měla v roce 2009 klesající tendenci (informace jsou již za celý rok 2009). Celkový meziroční index zaznamenal pokles na 81,7 %, vývoz se propadl na 85,6 % a dovoz na 81,7 % (k poklesu dovozu došlo ovšem již v roce 2008). ČR si zachovává poměrně stabilní kladné saldo, které se sice zmenšilo v roce 2007, ale po poklesu dovozu v letech 2008 a 2009 se vrátilo k původním hodnotám. Rakousko bylo v roce 2009 sedmým nejvýznamnějším obchodním partnerem (posun o jednu příčku oproti roku 2008). Přitom je naším šestým nejdůležitějším exportním trhem a osmým nej-

ci je *region CENT*-
zahrnuje osm krajů
lovenska. Jeho ak-
ho ambicí je půso-
raniční spolupráce
ré dohlíží na os-
disko v Mikulově-
é si ročně rakouští
ožnosti „přihranič-
ci dokázala v roce
prvé pořádala také
ávštěvníků.³⁰

strukturní napojení,
lostní silnice R52
další ránu tomuto
zrušil územní plán
suzování vlivu na
zemní rozhodnutí,
R52 se přitom ob-
ly o politizující se
řebovala znát jas-
ku 2009 známy ne-
at i čtyři polské re-
ovaly podepsáním
vyzývají k dokon-
ani propojení jihu
týkají propojování
í Vídně a Znojma,
ch fondů.²⁸

prodeji 3,5 milionu
yužívá prostředky
n“. Ministři život-
šíření kůrovce na

uská obchodní vý-
lý rok 2009). Cel-
ropadl na 85,6 %
. ČR si zachovává
ale po poklesu do-
ousko bylo v roce
ednu příčku oproti
em a osmým nej-

větším exportérem do ČR. Rakousko je po Nizozemsku a SRN tradičně třetím největším investorem v ČR. ČR byla v roce 2009 naopak šestým nejvýznamnějším exportérem do Rakouska s podílem 3,8 % na celkovém rakouském dovozu (po SRN, Itálii, Švýcarsku a Číně) a pátým největším odbytištěm rakouského zboží s podílem rovněž 3,7 % na celkovém rakouském vývozu (po SRN, Itálii, USA, Švýcarsku a Francii).

Největší přebytky má ČR v obchodu se stroji a přepravními zařízeními, které jsou i celkově nejvýznamnější skupinou v českém vývozu. Pasivního salda naopak ČR dosahuje u chemikálií, průmyslových polotovarů a potravin. Nejvýznamnějšími investory v ČR nadále zůstávají banky (na prvních třech místech) a dále firmy se stavebninami či stavební firmy.²⁹

Z konkrétních aktivit za rok 2009 rozhodně stojí za zdůraznění spojení střeoevropských burz (Vídeň, Praha, Budapešť, Lublaň) do CEE Stock Exchange Group, čímž vznikla skupina s tržní hodnotou okolo 3,2 bil. Kč. V roce 2009 docházelo i k posilování přítomnosti rakouských společností v českém zdravotnictví, v září rakouský Vamed koupil provozovatele tří nemocnic a jedné kliniky ve středních Čechách,³⁰ rakouský kapitál posiloval i v oblasti zpracování odpadu, kde si aktivně počíná např. firma Energie AV. Tato firma v říjnu koupila Tehor (rokycanské tepelné hospodářství) za cca 40 mil. Kč. Výraznou expanzi do ČR zaznamenávají rakouské velkoobchody s nábytkem (nově jde o společnost XXXLutz, ale nové prostory otevírala i Kika).

SLOVENSKO V ČESKÉ ZAHRA NIČNÍ POLITICE: AGENDA A UDÁLOSTI

V roce 2009 se ze vzájemných vztahů téměř vytratila spornější témata z roku 2008 (americká radarová základna, Kosovo), oproti tomu byla zvýrazněna některá témata evropská (ratifikace *Lisabonské smlouvy*). Ještě více než v případě ostatních středo-evropských států se do bilaterální relace vepsala plynová krize. Pokračovala nadstandardní diplomatická výměna na všech úrovních (byť premiér Fischer na svou první zahraniční cestu nejel tradičně na Slovensko jako M. Topolánek, nýbrž do Bruselu, na Slovensko nicméně jako na svou první návštěvu cestoval nový ministr zahraničních věcí J. Kohout). Potvrzením kvality vztahů bylo otevření nové budovy slovenského velvyslanectví v ČR, kterého se zúčastnili premiéři i ministři zahraničních věcí obou států. Nadále chyběla významnější bilaterální témata, česko-slovenský vztah se nesl zejména v duchu otázek evropských a transatlantických. Přesto bylo realizováno několik velice konkrétních praktických projektů, které vypovídají o skutečně nadstandardní vzájemné blízkosti obou států. Specifikem je česká vnímavost vůči eskalaci slovensko-maďarského napětí, v souvislosti s níž se více než v předchozích letech objevovala tzv. maďarská otázka. ČR se však až na výjimky (viz níže) snažila k slovensko-maďarským sporům stavět neutrálně. Dokladuje to např. poselství české vlády, které tlumočil premiér Fischer na konci července při své návštěvě Budapešti.³¹ Stejně jako Polsko i Slovensko nelibě neslo pád české vlády uprostřed předsednictví a její následnou výměnu. I Slovensku totiž bylo jasné, že kromě poškození vlastní pověsti vrhne neúspěch českého předsednictví špatné světlo na všechny tzv. „nové členské